

Alþingi - Allsherjarnefnd
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

2004040062

211

29. apríl 2004

Málefni: Meðferð opinberra mála, 871. mál.

Vísað er til bréfs allsherjarnefndar Alþingis, dags. 23. apríl 2004, þar sem Póst- og fjarskiptastofnun er sent til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um meðferð opinberra mála, nr. 19/1991, 871. mál.

Frumvarp þetta fjallar um ýmis atriði viðkomandi meðferð opinberra mála. Hluti breytinga sem lagðar eru til snerta fjarskipti og lýtur umsögn stofnunarinnar einvörðungu að þeim atriðum og er byggð á réttarheimildum fjarskiptaréttar.

Í 5. gr. frumvarpsins eru lagðar til breytingar á 86. gr. laga nr. 19/1991, þannig að í stað þess að heimilt sé að leggja fyrir yfirvöld að leyfa hlerun, eða annað tiltekið eftirlit með fjarskiptanotkun, þá beinist slík tilmæli að fyrirtækjum. Breytingar þessar eru þarfar, þar sem fjarskiptarekstur er nú í höndum fjarskiptafyrirtækja, en ekki yfirvalda. Þó svo að Hæstiréttur hafi talið ákvæðið ná til fyrirtækja, þrátt fyrir orðalagið, þá eru þessar breytingar til þess fallnar að taka af allan vafa um þýðingu ákvæðisins. Ekki virðist þó þörf á að tiltaka símafyrirtæki sérstaklega þar sem hugtakið "fjarskiptafyrirtæki" nær, samkvæmt lögum um fjarskipti nr. 81/2003, yfir símafyrirtæki jafnt og fyrirtæki í öðrum fjarskiptarekstri.

Í 6. gr. frumvarpsins er lögð til sú breyting á 87. gr. að í ákveðnum tilvikum geti hlerun og aðrar aðgerðir skv. 86. gr. hafist án þess að dómsúrskurður liggi fyrir og að úrskurðar sé leitað eftir á. Í lögum um fjarskipti er að finna ákvæði um hleranir. Í 3. mgr. 47. gr. segir: *Ekki má án undangengins dómsúrskurðar heimila óviðkomandi aðilum að sjá skeyti, önnur skjöl eða annála um sendingar sem um fjarskiptavirkin fara eða hlusta á fjarskiptasamtöl eða hljóðrita þau. Um aðgang lögreglu að upplýsingum um fjarskipti skal fara samkvæmt lögum um meðferð opinberra mála.* Ákvæðið gerir ráð fyrir að sérstakar reglur gildi um aðgang lögreglu að upplýsingum um fjarskipti og er ekki loku fyrir það skotið að þær geti verið frábrugðnar meginreglunni í 1. málslíð.

Tilskipun 2002/58/EB um vernd persónuupplýsinga og friðhelgi einkalífs á sviði fjarskipta hefur verið tekin inn viðauka EES-samningsins og ber því að skoða hvort frumvarpið samrýmist ákvæðum hennar. Meginregla þeirrar tilskipunar er að leynd og/eða trúnaður á að ríkja um fjarskiptanotkun og innihald fjarskipta (sjá greinar 5, 6, 8 og 9). Í 15. gr. er hins vegar heimilað að setja lagareglur sem fela í sér undantekningar ef þær teljast nauðsynlegar, viðeigandi og hæfilegar í lýðræðislegu samfélagi, til þess að tryggja þjóðaröryggi, landvarnir, almannaöryggi og til að koma í veg fyrir, rannsaka, koma upp um og ákæra fyrir lögbrot. Ekki er mælt nánar fyrir um hvernig skuli haga þessum undantekningarreglum. Aðildarríki hafa því

nokkuð svigrúm til þess að ákveða hvaða ráðstafanir þau heimila í þessum efnum, innan þeirra almennu marka sem sett eru í 15. gr.

Út frá því sjónarmiði að meginregla fyrrnefndrar tilskipunar sem og meginreglur íslenskra fjarskiptalaga eru á þann veg að leynd og trúnaður skuli ríkja um fjarskipti þykir Póst- og fjarskiptastofnun eðlilegt að kveðið verði á um að settar verði reglur um skráningu og meðferð dómsmálaráðuneytis á málum þar sem dómari kemst að þeirri niðurstöðu að ekki hafi átt að hefja aðgerð skv. 86. gr. Skýrar reglur um afdrif slíkra mála og um markvisst eftirlit með notkun hlerana myndu auka gagnsæi og viðhalda trausti almennings á notkun fjarskiptaþjónustu. Slíkar reglur ættu að lágmarki að kveða á um birtingu upplýsingar um hve oft dómari hafnar því að staðfesta hlerunarheimild. Póst- og fjarskiptastofnun leggur því til að við 6. gr. frumvarpsins verði bætt eftirfarandi setningu: *Dómsmálaráðherra setur reglugerð um skráningu, meðferð og birtingu upplýsinga um aðgerðir samkvæmt þessari grein og um eftirlit með slíkum aðgerðum.*

Virðingarfyllt,

Sigurjón Ingvason

forstöðumaður lögfræðideildar